

Teresa Kowal

Jak uczyć się skutecznie

Kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów
Publicznej Szkoły Podstawowej
im. ks. Jerzego Popiełuszki
w Bukowej

Tekst: **Teresa Kowal**

Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej im. ks. Jerzego Popiełuszki i Gimnazjum w Bukowej
23-400 Biłgoraj
ul. Bukowa 98
tel./faks: (84) 641 88 55
e-mail: ciosmy1@o2.pl
www.szkolawbukowej.pl

Redakcja merytoryczna
Dorota Suchacz

Redakcja językowa i korekta
Katarzyna Majewska

Projekt okładki
Barbara Jechalska

Redakcja techniczna i skład
Wojciech Romerowicz

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji
Creative Commons 4.0 Polska (CC BY-NC)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Materiał powstał w ramach projektu „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Spis treści

Wstęp	3
Kształtowanie umiejętności uczenia się w praktyce	4
Warsztaty z kompetencji kluczowych dla nauczycieli	4
Powołanie zespołu ds. wspomagania	4
Diagnoza wstępna	4
Rekomendacje	5
Określenie celów	5
Diagnoza pogłębiona	6
Style uczenia się uczniów	6
Koło kompetencji nauczycieli	7
Profil szkoły.....	8
Wyniki diagnozy – szkoła oczami uczniów, nauczycieli i rodziców.....	10
Jak jest?	10
Jak powinno być?	11
Propozycje rozwiązań	12
Kryteria sukcesu	13
Wdrażanie planu wspomagania.....	13
Doskonalenie	14
Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora.....	14
Monitorowanie.....	15
Ewaluacja.....	16
Podsumowanie	17

Wstęp

Szkoła Podstawowa im. ks. Jerzego Popiełuszki w Bukowej to mała, wiejska placówka położona w gminie Biłgoraj. Organem prowadzącym jest Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych. Problemem, z którym boryka się nasza szkoła, są słabe wyniki nauczania oraz niska motywacja uczniów do nauki.

W celu podniesienia efektywności naszej placówki postanowiłam zastosować nowatorskie działania i skupić się na rozwijaniu u uczniów umiejętności nazywanych kompetencjami kluczowymi. Skłoniły mnie do tej decyzji udział w projekcie „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty” realizowanym w Ośrodku Rozwoju Edukacji oraz wnioski z nadzoru pedagogicznego dyrektora.

Jako dyrektor z kilkunastoletnim stażem pracy miałam świadomość ogromnej roli, jaką pełnią kompetencje kluczowe w życiu każdego człowieka. Należy je kształtować u uczniów zgodnie z *Zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie* oraz podstawami programowymi.

Jedną z kompetencji kluczowych jest **umiejętność uczenia się** – bardzo cenna nie tylko w szkole, ale i w dalszym życiu. Zdecydowaliśmy o wyborze tej właśnie kompetencji jako naszego priorytetu na rok szkolny 2017/2018, aby nie tylko nasi uczniowie, ale również nauczyciele osiągalni lepsze wyniki uczenia się i nauczania, by wiedzieli, po co się uczą i mogli osiągać sukcesy edukacyjne oraz zawodowe, ale przede wszystkim życiowe.

Kształtowanie umiejętności uczenia się w praktyce

Warsztaty z kompetencji kluczowych dla nauczycieli

W celu zapoznania kadry z kompetencjami kluczowymi przygotowałam i przeprowadziłam warsztaty dla nauczycieli. Podzieleni losowo na osiem grup pracowali nad wizualizacją jednej z kompetencji. Ich działania ukierunkowywały następujące pytania:

1. Jak jest w naszej szkole?
2. Jak powinno być?
3. Co zrobić, żeby było tak, jak być powinno?

Na wykonanie zadania mieli 90 minut. Wszyscy pracowali z dużym zaangażowaniem, wykazując się pomysłowością. Następnie każda z grup pokazała efekty swojej wizualizacji. Plakaty ilustrujące kompetencje kluczowe zostały zaprezentowane na terenie szkoły. Taka forma doskonalenia pozwoliła wszystkim nauczycielom zapoznać się z kompetencjami kluczowymi, a jednocześnie pokazała, jak wiele mamy jeszcze do zrobienia w kwestii ich kształtowania zarówno u uczniów, jak i nauczycieli.

Powołanie zespołu ds. wspomagania

Na wrześniowym posiedzeniu rady pedagogicznej został powołany trzyosobowy zespół, którego zadaniem była organizacja wspomagania rozwoju kompetencji uczenia się. Zespół, we współpracy z dyrektorem, opracował plan wspomagania rozwoju szkoły na rok szkolny 2017/2018, zawierający cele, harmonogram działań, kryteria sukcesu i ewaluację.

Diagnoza wstępna

Dokonano analizy wniosków z minionego roku szkolnego w zakresie:

- ewaluacji wewnętrznej;
- monitorowania podstawy programowej;
- egzaminów zewnętrznych;
- posiedzeń rad pedagogicznych;
- nadzoru pedagogicznego.

Rekomendacje

1. Dokonanie analizy programów nauczania każdego przedmiotu w odniesieniu do nowej podstawy programowej.
2. Stworzenie takiej oferty zajęć pozalekcyjnych, aby udział w nich przekładał się na osiąganie sukcesu szkolnego i motywował uczniów do działania.
3. Prowadzenie działań wspierających uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, monitorowanie ich udziału w zajęciach dodatkowych.
4. Podjęcie działań wskazujących rodzicom pozytywny wpływ zajęć pozalekcyjnych na rozwój zainteresowań naukowych, artystycznych i sportowych uczniów oraz położenie nacisku na osiągnięcie sukcesu szkolnego na miarę indywidualnych możliwości dziecka.
5. Wzmożenie nadzoru nad pracą zespołów przedmiotowych, a szczególnie nad jej planowaniem.
6. Zorganizowanie w ramach zespołów samokształceniowych akcji „Uczymy się od siebie”.
7. Nadzorowanie pracy nauczyciela przygotowującego ucznia do konkursu.
8. Objęcie obserwacją kształtowania kompetencji kluczowych i ujęcie stosowania metod aktywizujących w planie nadzoru pedagogicznego.
9. Stosowanie w trakcie lekcji elementów oceniania kształtującego, ze szczególnym uwzględnieniem stopnia realizacji celów lekcji.
10. Indywidualizowanie pracy na lekcji z uwzględnieniem zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Określenie celów

Następnym etapem pracy zespołu było sformułowanie celów.

Cel ogólny wspomagania stanowi zaplanowanie i przeprowadzenie działań mających poprawić jakość pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów poprzez:

- pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły;
- ustalenie sposobów działania;
- zaplanowanie form wspomagania i ich realizację;
- wspólną ocenę efektów i opracowanie wniosków z realizacji planu.

Cele szczegółowe obejmują:

- aktualizację wiedzy nauczycieli na temat kompetencji kluczowych;
- diagnozę w zakresie ich kompetencji;
- diagnozę wychowawczą dotyczącą stylów uczenia się wychowanków;
- podniesienie umiejętności w zakresie dostosowywania metod pracy do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów;
- pogłębienie wiedzy nauczycieli z zakresu neurodydaktyki i oceniania kształtującego;
- zacieśnienie współpracy z rodzicami na rzecz rozwoju dziecka.

Diagnoza pogłębiona

Diagnoza została przeprowadzona w sposób nowatorski i przebiegała w trzech obszarach. Obejmowała diagnozę stylów uczenia się uczniów, koło kompetencji nauczycieli i profil szkoły w zakresie umiejętności uczenia się. Innowacyjność polegała na wyborze nowych metod badania. Profil szkoły oraz koło kompetencji zastosowano w naszej placówce po raz pierwszy.

Style uczenia się uczniów

Każdy z nas jest indywidualnością i ma własny sposób uczenia się. Aby poznać lepiej ucznia i jego predyspozycje do nauki, wychowawcy przeprowadzili obserwacje oraz zbadali style uczenia się. Celem diagnozy było uświadomienie uczniom i ich rodzicom sposobu, w jaki się uczą, strategii, jakie stosują, aspektów, na które powinni zwrócić szczególną uwagę, aby poszerzanie ich wiedzy i doskonalenie umiejętności przynosiło coraz więcej pozytywnych efektów i satysfakcji. Badanie zostało wykonane w październiku 2017 roku. W klasach 1–3 nauczyciele zastosowali technikę leniwej ósemki, natomiast w klasach 4–7 ogólnodostępny test.

Wyniki diagnozy w zakresie stylów uczenia się

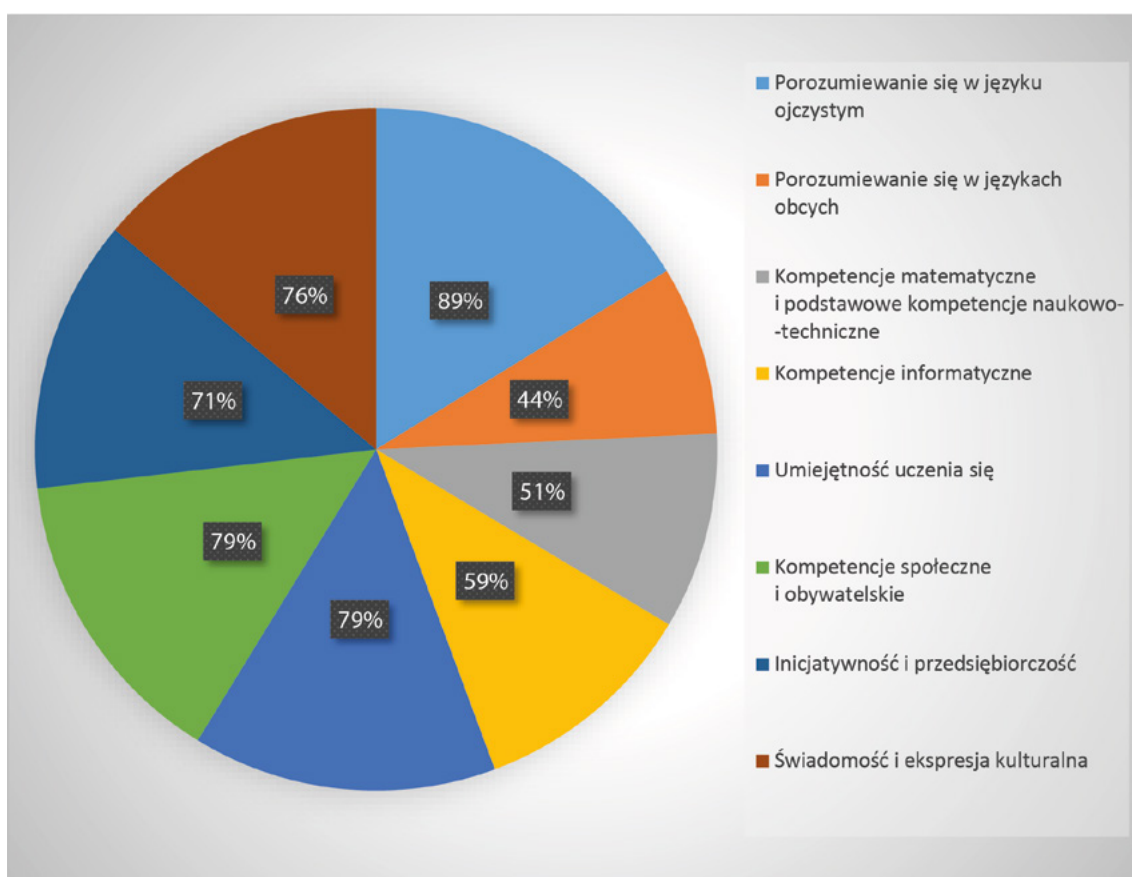
Klasa	Wzrokowiec	Słuchowiec	Kinestetyk	Razem
1a	6	3	3	12
1b	1	1	2	4
3a	2	3	0	5
3b	0	1	0	1
4	3	0	5	8

5	6	4	2	12
6	1	1	7	9
7	6	2	7	15
Razem	25	15	26	66
%	37,9	22,7	39,4	100

Koło kompetencji nauczycieli

W celu diagnozy umiejętności nauczyciele wypełniali koło kompetencji. Badanie pozwoliło im dokonać głębszej autorefleksji na temat własnych umiejętności i możliwości. Nadmiar obowiązków w życiu codziennym sprawia, że często zapominamy o sobie i swoim rozwoju. Nauczyciele natomiast szczególnie powinni dbać nie tylko o rozwój uczniów, wychowanków, ale również o własny, co jest niezbędne we współczesnym świecie – zwłaszcza w szkole.

Kompetencje kluczowe nauczycieli

Jak wynika z analizy wykresu, na pierwszym miejscu uplasowała się kompetencja porozumiewania się w języku ojczystym – 89%, drugie miejsce zajmują kompetencje społeczne i obywatelskie oraz umiejętność uczenia się – 79%. Nieco niżej znajduje się świadomość i ekspresja kulturalna – 76%. Następnie na poziomie 71% jest inicjatywność i przedsiębiorczość. Wśród trzech najslabiej opanowanych kompetencji znajdują się: kompetencje informatyczne (59%), kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne (51%). Najslabiej rozwinięta pozostaje kompetencja porozumiewania się w językach obcych (44%).

Dokonując analizy odpowiedzi na pytania pomocnicze, które mają ułatwić nauczycielom zaplanowanie własnego rozwoju, należy stwierdzić, że na ogół są oni zadowoleni z poziomu swoich kompetencji społecznych, umiejętności uczenia się oraz z porozumiewania się w języku ojczystym. Na kolejne pytanie: Co chciałbyś/chciałabyś zmienić?, najwięcej osób odpowiedziało, że czują potrzebę rozwijania swoich umiejętności z zakresu języków obcych, kompetencji informatycznych, matematycznych oraz umiejętności uczenia się. Nauczyciele chcieliby podnieść wymienione kompetencje o 2–3 stopnie. Jak wynika z analizy, w osiągnięciu tego celu możemy pomóc sobie sami i tak właśnie uważa zdecydowana większość badanych. Ponadto wsparciem mogą być: dyrekcja szkoły, inni nauczyciele, a także rodzina. Zdaniem respondentów cel może zostać osiągnięty dzięki większej ilości wolnego czasu, motywacji wewnętrznej i zewnętrznej oraz dzięki kursom i szkoleniom. Diagnoza kompetencji nauczycieli wskazuje, że posiadają oni wiedzę pozwalającą im na rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się uczniów.

Profil szkoły

Na wrześniowym zebraniu wybrano po sześciu przedstawicieli z grona rodziców, uczniów, nauczycieli i pracowników niepedagogicznych. Moderator wybrany z zespołu ds. wspomagania zapoznał wszystkich z celami badania oraz omówił metodę. Przedstawił również arkusz diagnostyczny.

Arkusz diagnostyczny – umiejętność uczenia się

Zagadnienie	Ocena				Tendencja			Argumenty	
	--	-	+	++				Tak	Nie
Znajomość kompetencji kluczowych									
Planowanie procesów edukacyjnych w szkole									
Organizacja zajęć – stosowanie metod, zasad, środków dydaktycznych, gospodarowanie czasem									
Znajomość celów lekcji									
Znajomość wymagań i kryteriów oceniania									
Informowanie uczniów i ich rodziców o postępach									
Kształtowanie u uczniów umiejętności uczenia się									
Kształtowanie u uczniów umiejętności samooceny									
Sposoby motywowania i wspierania uczniów przez nauczycieli									
Zaangażowanie uczniów w proces uczenia się									
Odpowiedzialność uczniów za własne osiągnięcia i rozwój									
Samodyscyplina w zdobywaniu i przekazywaniu wiedzy i umiejętności									
Motywacja w uczeniu się i osiąganiu sukcesu									
Współpraca w grupie/zespole									
Inicjatywność i kreatywność									

Kolejnym krokiem było przeprowadzenie warsztatów dla poszczególnych grup, które miały za zadanie wypełnić arkusz. Następnie odbyło się spotkanie liderów tych grup, którzy przedstawili mocne i słabe strony szkoły w zakresie kompetencji uczenia się, szanse i zagrożenia, problemy szkoły oraz propozycje rozwiązań.

Wyniki diagnozy – szkoła oczami uczniów, nauczycieli i rodziców

Jak jest?

Rodzice uważają, że uczniowie:

- częściowo znają kompetencje kluczowe, w tym umiejętność uczenia się;
- nie posiadają własnych strategii uczenia się, nie mają odwagi pytać, wstydzą się;
- nie wiedzą, jak rozwijać swoje talenty, nie zawsze mają możliwość rozwoju, brakuje im zainteresowania i motywacji ze strony nauczycieli;
- mają za dużo prac domowych;
- potrafią czytać, ale czytanie ze zrozumieniem sprawia im problemy;
- nie dopytują, jeśli czegoś nie rozumieją;
- są przemęczeni pisaniem testów diagnostycznych i przez to tracą motywację;
- w codziennym życiu potrafią wykorzystać zdobyte wiadomości i umiejętności;
- są zaangażowani w przebieg lekcji, ale nie potrafią się samodzielnie uczyć;
- potrafią współpracować w grupie.

Rodzice uważają też, że znają słabe i mocne strony swoich dzieci.

Uczniowie twierdzą, że:

- nie znają kompetencji kluczowych, nie potrafią ich nazwać, ale zetknęli się z ich kształtowaniem na lekcjach;
- znają swoje mocne i słabe strony;
- uczęszczają na zajęcia dodatkowe, bo chcą rozwijać własne zdolności, wierzą w siebie;
- czytają, ale nie zawsze rozumieją przeczytany tekst;
- rozumieją potrzebę czytania;
- chcą osiągać sukcesy;
- wykorzystują swoje umiejętności na lekcjach: potrafią rozmawiać na zadany temat, są aktywni, rozwiązują testy, poszukują wiedzy, interesują ich ciekawostki;
- potrafią wykorzystać zdobytą wiedzę i umiejętności w życiu;

- są zaangażowani w proces uczenia się, potrafią dzielić się swoją wiedzą z innymi, czują się odpowiedzialni za własny rozwój;
- współpracują w grupie, uzasadniają własne zdanie;
- nauczyciele koncentrują się na materiale nauczania, nie uwzględniają natomiast braków uczniowskich.

Nauczyciele uważają, że:

- znają i wykorzystują kompetencje kluczowe w pracy z uczniami;
- aspiracje edukacyjne uczniów i rodziców są niskie;
- uczniowie nie wykazują motywacji wewnętrznej w procesie edukacji;
- uczniowie nie podejmują wysiłku, by osiągnąć sukces;
- uczniowie potrafią czytać, ale nie wszyscy opanowali umiejętność czytania ze zrozumieniem;
- problematyczne dla uczniów są przedmioty ścisłe;
- sprawność rachunkowa uczniów jest niewyćwiczona i nieutrwalona;
- uczniowie, którzy posiadają już pewne umiejętności, potrafią je wykorzystać;
- uczniowie nie wykorzystują wiedzy w sytuacjach życiowych, ponieważ nie umieją dostrzec logicznych związków przyczynowo-skutkowych;
- uczniowie raczej nie są zaangażowani w proces uczenia się, nie mają autorytetów i wzorców;
- uczniowie zdolni są leniwi, szybko się zniechęcają, nie chcą brać udziału w konkursach;
- uczniowie z trudnościami edukacyjnymi nie są systematyczni, nie korzystają z oferty edukacyjnej dostępnej w szkole;
- nauczycielom brakuje czasu na wyjaśnianie niezrozumiałych zagadnień;
- rodzice nieumiejętnie uczestniczą w procesie edukacyjnym.

Jak powinno być?

Rodzice są pierwszymi nauczycielami własnego dziecka, znają je i rozumieją jego potrzeby. Powinni je wspierać, motywować, wskazywać autorytety i wartości, uczyć szacunku, wymagać oraz motywować do pokonywania trudności. Nie należy natomiast dziecka wyręczać, wskazując gotowe rozwiązania.

Uczniowie powinni zrozumieć proces uczenia się i mieć świadomość jego celowości. Muszą sami od siebie wymagać, mieć autorytety i wyznaczone wartości. Powinni

z szacunkiem odnosić się zarówno do rodziców, jak i nauczycieli. Muszą nauczyć się wyznaczać sobie cele i konsekwentnie do nich dążyć.

Nauczyciele muszą bardziej angażować się w proces kształcenia i wychowania. Metody stosowane na lekcjach powinny aktywizować wszystkich uczniów. Stosując stopniowanie trudności i zróżnicowane formy pracy, nauczyciele mają motywować wychowanków do rozwoju, wskazując im kierunek. Informacja zwrotna o postępach i trudnościach skierowana do uczniów i ich rodziców powinna być systematyczna i szczegółowa. Muszą oni wiedzieć, że najefektywniejsze są zajęcia praktyczne, ponieważ angażują więcej zmysłów.

Propozycje rozwiązań

1. Zachowanie szacunku i postawy otwartości rodzica względem nauczyciela. Rodzice powinni rozmawiać szczerze, na bieżąco zgłaszać wychowawcy, nauczycielowi lub dyrektorowi nurtujące ich wątpliwości czy problemy związane z nauczaniem i wychowaniem ich dzieci.
2. Stwarzanie sytuacji dydaktycznych pobudzających aktywność, kreatywność i współpracę uczniów w grupie. Nauczyciel jest przewodnikiem.
3. Motywowanie, wspieranie i wskazywanie celowości uczenia się.
4. Uświadomienie rodzicom ich doniosłej roli w procesie nauczania, polegającej na wspieraniu, motywowaniu, nie zaś wyręczaniu dziecka.

W końcowej fazie badania wspólnie ustalono **trzy zadania na rok szkolny 2017/2018** dotyczące procesu kształtowania kompetencji kluczowych w naszej szkole:

1. Upowszechnianie wiedzy nt. kompetencji kluczowych wśród nauczycieli, uczniów oraz rodziców na zajęciach z wychowawcą oraz zebraniach z rodzicami. Informacje na temat kompetencji należy wywiesić w każdej sali lekcyjnej i na tablicy ogłoszeń, a na lekcjach często odwoływać się do rozwijania kompetencji kluczowych.
2. Dokonanie przez wszystkich nauczycieli autorefleksji dotyczącej metod, technik i zasad stosowanych na zajęciach. Nauczyciele są odpowiedzialni za wyniki szkoły, zatem w większym zakresie muszą stosować metody aktywizujące i pracę w zespole lub grupie, a w trakcie lekcji umożliwiać uczniom wykazywanie się inicjatywą i kreatywnością.
3. Motywowanie dzieci przez rodziców do systematycznej pracy. Rodzice zobowiązują się do wspierania dzieci, pomagania im, ale bez wyręczania.

Kryteria sukcesu

Zespół ds. wspomagania określił wspólnie z dyrektorem kryteria sukcesu:

- 100% nauczycieli zna kompetencje kluczowe;
- 60% nauczycieli systematycznie stosuje aktywne metody pracy z uczniami;
- 60% nauczycieli uczy się uczenia się – podnosi swoje kwalifikacje;
- 60% nauczycieli organizuje wzajemne uczenie się;
- 40% nauczycieli stosuje indywidualizację w procesie dydaktyczno-wychowawczym;
- 75% uczniów potrafi określić dla siebie strategię uczenia się;
- 30% uczniów podniosło swój poziom wiedzy i umiejętności (w porównaniu z rokiem ubiegłym);
- 5% uczniów odniosło sukces w konkursach na szczeblu powiatu;
- 2% uczniów zakwalifikowało się do kolejnego etapu w konkursach przedmiotowych;
- 60% nauczycieli stosuje strategię uczenia się zgodną z diagnozą stylów uczenia się w klasie;
- 60% rodziców systematycznie interesuje się osiągnięciami swoich dzieci;
- 30% rodziców kontroluje wolny czas swoich dzieci, nadzoruje ilość czasu spędzanego przed komputerem lub z telefonem.

Wdrażanie planu wspomagania

Uczniowie, rodzice oraz wszyscy nauczyciele zapoznali się z wynikami diagnozy dotyczącej stylów uczenia się. W każdej klasie wykonano gazetkę ścienną, na której pokazano techniki i sposoby uczenia się najlepsze dla danego stylu. Powstały charakterystyki poszczególnych stylów uczenia się skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Wskazówki zostały umieszczone na stronie internetowej szkoły.

Jakie korzyści płyną z diagnozy stylów uczenia się? Jak pomóc własnemu dziecku, jak pomóc uczniowi? Na te pytania zaleźli odpowiedź nauczyciele i rodzice, a uczniowie określili swoje mocne i słabe strony, co przełożyło się na efektywniejszą naukę. Diagnoza pozwoliła uczniom lepiej poznać siebie, swój styl uczenia się, uświadomiła potrzeby i możliwości, a przede wszystkim pokazała, jakie trudności trzeba pokonać, aby osiągnąć sukces. Również nauczyciel, który pozna dominujący styl uczenia się ucznia, skuteczniej może mu pomóc, wspierać go i kierować procesem uczenia się. Podczas lekcji powinien on dostosować metody pracy do stylów uczenia się swoich uczniów.

Odkryty i respektowany styl uczenia się dziecka jest kluczem do sukcesu zarówno jego, jak i nauczyciela. Im szybciej nauczyciele uświadomią sobie swoją rolę, tym szybciej będą osiągać sukcesy wspólnie ze swoimi uczniami.

Doskonalenie

W ramach doskonalenia zorganizowałam szkolenie dla nauczycieli „Neurodydaktyka, czyli nauczanie przyjazne uczniowi”. Uczestnicy mieli okazję zademonstrować mechanizm odbioru treści w formie ćwiczeń praktycznych po to, aby po pierwsze zaciekać, po drugie obudzić w swoich uczniach fascynację i wreszcie włączyć najsilniejszy mechanizm, jakim jest motywacja wewnętrzna. Nauczyciele, pracując w grupach, tworzyli schematy lekcji z zastosowaniem metod aktywizujących i problemowych, przy założeniu, że dobrze zapamiętywane są informacje, które łączą wiedzę kognitywną z emocjami i aktywnością ciała. Podczas warsztatów mieli okazję zademonstrować współpracę w zespole, komunikację, podział zadań. Dzięki zajęciom nastąpiła też integracja grona pedagogicznego.

„Ocenianie kształtujące” (OK) to nazwa kolejnego szkolenia zorganizowanego w naszej szkole, które zostało przeprowadzone przez edukatora zewnętrznego. Elementy OK stosuje większość nauczycieli, ale ta forma doskonalenia pozwoliła im uszczegółowić swoją wiedzę. Motywująca funkcja oceniania uświadomiła nauczycielom, jak ważna jest ich rola w tym zakresie. Doskonalenie przyniosło oczekiwane rezultaty.

Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora

Obserwacje zajęć lekcyjnych ukierunkowane były na realizację podstawy programowej i kształtowanie kompetencji uczenia się. Przed obserwacją wspólnie z nauczycielem analizowałam dany fragment podstawy programowej i kompetencje, które później kształtował na lekcji. Dużą wagę przywiązywałam do celów lekcji, ich sformułowania oraz formy realizacji, określenia, jakie wskaźniki zostały zastosowane, żeby zrealizować cel i w jakim stopniu. Kolejnym bardzo ważnym elementem był dobór metod nauczania do przekazywanych treści oraz do stylów uczenia się uczniów. Inne ważne aspekty obserwacji to: formy pracy na lekcji, indywidualizacja, szczególnie w zespołach, w których są uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, dobór środków dydaktycznych, stosowanie TIK czy wykorzystywanie istniejących w szkole pomocy.

Początek lekcji niejednokrotnie decyduje o sukcesie nauczyciela. To istotne, w jaki sposób prowadzący rozpoczyna zajęcia, jak zapoznaje uczniów z celami i oczekiwaniami, jakie metody stosuje, by zaciekawić tematem i lekcję zamienić w niezapomnianą przygodę. Te podstawowe elementy decydują o dynamice zajęć.

Ocenianie stanowi kolejny aspekt obserwacji. Często nauczyciele mają obawy, czy robią to obiektywnie. Ocenianie stanowi trudne zadanie. Pomocne są dobrze opracowane kryteria.

Ostatnim elementem jest ewaluacja. Nauczyciel musi się dowiedzieć, co uczniom się podobało, a co nie, co było łatwe, a co jeszcze trzeba poćwiczyć. Bez tej wiedzy nie powinien zakończyć lekcji.

Z moich obserwacji wynika, że nauczyciele podejmują szereg działań, które sprzyjają nabywaniu przez uczniów umiejętności samodzielnego uczenia się. Znają metody służące kształtowaniu tych umiejętności, indywidualizują pracę na lekcjach – a to już duże osiągnięcie.

Monitorowanie

Zestawienie efektów monitorowania realizacji projektu „**Kompetencje kluczowe**” w Szkole Podstawowej im. ks. Jerzego Popiełuszki w Bukowej w roku szkolnym 2017/2018

Lp.	Przedmiot monitorowania	Przed projektem	%	Po zakończeniu projektu	%	Różnica %
1.	Znajomość kompetencji kluczowych	46	57,5%	78	97,5%	40%
2.	Świadomość osobistych kompetencji kluczowych	49	61,2%	75	93,7%	32,5%
3.	Świadomość osobistego stylu uczenia się	71	88,7%	75	93,7%	5%
4.	Znajomość stylów uczenia się uczniów	56	70%	78	97,5%	27,5%
5.	Przydatność doskonalenia wewnętrznego w zakresie neurodydaktyki	44	55%	71	88,7%	33,7%

6.	Przydatność doskonalenia wewnętrznego w zakresie oceniania kształtującego	48	60%	72	90%	30%
7.	Uświadamianie uczniom celów nauczania	66	82,5%	80	100%	17,5%
8.	Stosowanie metod aktywizujących na zajęciach lekcyjnych	67	83,7%	77	96,2%	12,5%
9.	Stosowanie form pracy rozwijających kompetencje kluczowe na zajęciach	58	72,5%	76	95%	22,5%
10.	Dokonywanie ewaluacji zajęć przez uczniów	53	66,2%	78	97,5%	31,3%
11.	Ocena rozwoju kompetencji uczenia się	59	73,7%	71	88,7%	15%

Ewaluacja

Celem ewaluacji było określenie, w jaki sposób oraz w jakim stopniu szkoła przygotowuje uczniów do samodzielnego uczenia się, a także czy umiejętność uczenia się jest procesem planowanym, monitorowanym z uwzględnieniem podstawy programowej, potrzeb uczniów i możliwości szkoły.

Ewaluację wewnętrzną realizowaliśmy od września 2017 do maja 2018 roku. Wykazała ona, że udało się zrealizować wszystkie zaplanowane działania, które przyniosły odpowiedzi na postawione pytania kluczowe:

- Jaki jest poziom wiedzy i umiejętności nauczycieli w zakresie rozwijania u uczniów kompetencji uczenia się?
- Jakie działania podejmuje szkoła w zakresie kształtowania u uczniów wiedzy i umiejętności służących samodzielnemu uczeniu się?
- Czy nauczyciele uczą uczniów technik i sposobów uczenia się?
- W jakim stopniu rodzice kontrolują i rozwijają kompetencję uczenia się własnego dziecka – ucznia?
- Jakie działania, służące budowaniu pozytywnej motywacji do nauki, podejmują nauczyciele i rodzice?

W trakcie ewaluacji zbierano informacje pochodzące z różnych źródeł: od dyrektora, nauczycieli, uczniów i rodziców naszej szkoły przy wykorzystaniu różnych metod i narzędzi badawczych. Szczegółowa analiza ankiet, wywiadów i dokumentacji szkolnej wskazuje mocne i słabe strony pracy szkoły w zakresie kształtowania kompetencji uczenia się.

W celu podniesienia jakości pracy szkoły oraz efektywności nauczania poprzez kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczenia się wskazano obszary wymagające poprawy – informacje na ten temat zawarto we wnioskach do realizacji na dalszym etapie kształcenia.

Podsumowanie

Wdrożenie projektu przyczyniło się do rozwoju naszej szkoły. Refleksja wywołana nowymi metodami diagnostycznymi wpłynęła na zwiększenie zainteresowania problematyką nauczania, szczególnie w aspekcie uczenia się.

Dzięki realizacji wspomagania **uczniowie** poznali własne style uczenia się i możliwości wykorzystywania ich w codziennej nauce, osiągnęli wyższe wyniki w zakresie umiejętności współpracy w zespole, wykazali postęp w rozwoju społecznym, zwiększyli poziom motywacji do nauki.

Nauczyciele zaktualizowali wiadomości dotyczące rozwoju kompetencji kluczowych, pogłębili wiedzę na temat kompetencji uczenia się i podstaw neurodydaktyki oraz poznali narzędzia samooceny. Ponadto poszerzyli swoje umiejętności w zakresie oceniania kształtującego.

Rodzice poznali styl uczenia się dziecka i sposoby wspomagania go w uczeniu się, otrzymali informacje o możliwościach usunięcia trudności w uczeniu się, nawiązali lepszy kontakt z nauczycielami.

Wobec powyższego realizację projektu uważam za zasadną. Należy podkreślić, że ta forma okazała się efektywna dla całego środowiska szkolnego. Wszyscy odnieśli wymierne korzyści. Warto więc rozwijać kompetencje kluczowe w szkołach, gdyż są one kluczem do naszych sukcesów.

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70

email: sekretariat@ore.edu.pl

www.ore.edu.pl

